

Zuzana Obertová
Faculty of Arts, Comenius University in Bratislava

Another Danube

Teaching lessons: 1 (45 minutes)

Subject: Slovak literature

Target group: students of Slovak Studies in Slovakia and abroad, students of Central European Studies, students of last years of high schools

Learning objectives:

Students:

- meet the short story *Druhý Dunaj (Another Danube)* by Michal Hvorecký
- know the term *climate fiction*
- are able to identify the main characteristics of the genre climate fiction in the short story *Druhý Dunaj (Another Danube)* by Michal Hvorecký
- can differentiate between reality and fiction in the short story
- are able to describe the beluga as an animal species
- are able to correlate the creation of a work of art with the real threats of the climate crisis
- strengthen their critical thinking

Methods:

- individual reading of literature
- lecture
- group work
- individual work

Teaching aids:

- the short story *Druhý Dunaj (Another Danube)* by Michal Hvorecký
- board, projector, computer for the teacher
- students are provided with the short story in print or electronic version
- work sheet (see Appendix 1)

Sources:

Hvorecký, Michal, 2021. *Druhý Dunaj*. In: Hvorecký, Michal: *Čierny lev*. Bratislava: Marenčin PT, s. 58 – 68.

Appendix 2: MO SZR Štúrovo: *Vyza veľká. Huso huso*. Available online: <https://www.mosrzsturovo.sk/vyza-velka/> [accessed 25.01.2023]

Preparation:

Students read the short story *Druhý Dunaj (Another Danube)* by Michal Hvorecký before the lesson.

Learning procedure:

1. Introduction into the topic – 10 minutes

At the beginning of the lesson, the teacher will explain to the students the concept of climate fiction – a new literary genre based on the genre of science fiction. Science fiction is mostly about literary visions of human life in the future with the presence of scientific knowledge and inventions of various kinds, and the emphasis is on humanity's technological progress, which can be interpreted positively or negatively. A characteristic feature of climate fiction is a bleak vision of the future, the basic premise for its depiction being natural disasters or, in general, significantly altered climatic conditions that make it impossible for people to lead their lives as they did before. The motif of the development of technology centres mainly around ways to mitigate the effects of the climate crisis on humans and the environment. A typical feature of climate fiction is also the connection with the reality in which is contemporary for the author of the work.

2. Analysis of the short story – 35 minutes

The teacher asks the students to give a basic description of the work:

What is the time frame of the short story?

Who is the main character?

Where does the plot of the short story take place?

What is the basic plot line? Identify specific locations.

After answering the last question, the teacher points out that works of climate fiction usually include factual elements. Therefore, the next task for students is to identify such elements in the short story *Druhý Dunaj (Another Danube)*.

Possible answers: *the occurrence of the beluga in the Danube, the geographical location of the towns and the course of the Danube, the construction of the Iron Gates hydroelectric power stations in Romania in 1972 and 1984, the method of fishing for the beluga.*

In the short story many data from the way of life of the beluga are described, some of them agree with scientific knowledge, but some of them are hyperbolized or modified by the author. Therefore, the teacher asks the students to compare the characteristics of the literary and real-life beluga. They can use the article by MO SZR Štúrovo as a guide (see resources and appendix 2). Students work independently, then check the results of the comparison with the whole group. The teacher facilitates the discussion and corrects the students' answers.

The narrative present is set in the future from the point of view of today's reader. The teacher prompts students to summarise the different aspects of life in Europe in the future that the author describes:

- air quality,
- water quality and the state of the Danube,
- the state of the Danube basin,
- man's relationship to the belugas.

In answering the last question, it is necessary to make a comparison between how the treatment of the belugas is presented in the past and how it is presented in the narrative present. Since the short story is written from the perspective of a fish, the teacher can encourage students to present the development of the plot from the perspective of a human and try to define what reasons might have led to the change in human attitude. In this context, the teacher asks the students to interpret the meaning of the title of the short story:

What does "another Danube" mean?

Is there an implicit or explicit explanation in the text?

4. Conclusion – 5 minutes

At the end, the teacher offers students the opportunity to express their subjective impressions of the story. They may also be asked to comment on whether they consider climate fiction of this type to be an effective tool for thematically addressing climate change in society. A possible homework assignment is to produce a written report on the work in which students summarise the various aspects discussed in class.

Appendix 1

Another Danube

Work sheet

I. Characterise the work by answering the following questions:

1. What is the time frame of the short story?
2. Who is the main character?
3. Where does the plot of the short story take place?
4. What is the basic plot line? Identify specific locations.

II. Identify the factual data in the work.

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

III. Identify true and literary modified information about the beluga as an animal species.

	reality	short story
life expectancy		
weight		
livelihood		
method of reproduction		
sexual maturation		
place of occurrence		
hunting method		
occurrence in Slovakia		

IV. Based on the short story, describe what life in Europe will be like in the future.

Comment on the following aspects:

- air quality,
- water quality and the state of the Danube,
- the state of the Danube basin,
- man's relationship to the belugas

V. Compare man's treatment of beluga in the past and in the narrative present.

VI. Interpret the title of the work. Is there an implicit or explicit explanation in the text?

Appendix 2

MO SZR Štúrovo: Vyza veľká. Huso huso. Available online:
<https://www.mosrzsturovo.sk/vyza-velka/> [accessed: 25.01.2023].

Vyza veľká

latinsky: Huso huso
maďarsky: Viza (Beluga)
anglicky: Beluga, Great Sturgeon

rad: Jesetery
čelad': Jeseterovité
potrava: všežravec, dravec

dĺžka života: možná 200 rokov
pohlavná dospelosť: 12-22 rokov
doba rozmnožovania: jar
bežná veľkosť: 150 až 600 cm
maximum: asi 850 cm

Rozpoznávacie znaky: hlava vybieha do veľmi krátkeho špicatého rypca
pred ústami sú 4 dlhé fúzy visiace dole a dosahujúce k ústam
ústa sú obrovské, skoro cez celú šírku hlavy
na chrbte, na bokoch a na rozhraní boku a brucha má po rade kostených štítkov
relatívna veľkosť štítkov s vekom klesá, medzi nimi je holá koža
horný lalok chvostovej plutvy je oveľa dlhší než spodný

Obrovská jeseterovitá ryba je nielen najväčším druhom jeseterovitých rýb, ale i najväčšia známa sladkovodná ryba planéty. Veľké exempláre vyzy sú vďaka svojej hmotnosti zrejme i vôbec najväčšími pravými rybami (žraloci sú paryby, z morských rýb presahuje vyzu svojou maximálnou dĺžkou okolo 15 m hlístoun strieborný, ktorý je ale veľmi štíhly).

Vyza žije v Kaspickom, Čiernom, Azovskom a Jadranskom mori, k nereseniu tiahne do ich prítokov. Od nepamäti bola lovená najprv pre mäso, neskôr hlavne pre ikry, z nich sa vyrába najkvalitnejší kaviár. Vysoké ceny tejto pochúťky priviedli vyzu doslova k zániku. Nadmerný lov odsúdil obrovské dlhoveké ryby dospievajúce vo veku okolo 20 rokov k pomalému vymieraniu. Po zavedení zákonnej ochrany pokračuje lov nezákonnými spôsobmi, pričom na území Ruska je pod kontrolou miestneho organizovaného zločinu. Na veľkých riekach v 20. storočí vyrástli obrovské priehrady brániace rybám v ceste na neresoviská. Nie je preto div, že areál rozšírenia tohto druhu sa výrazne zmenšil, len na málo miestach možno povedať, že je tu vyza bežným druhom a gigantické exempláre lovené v minulých storočiach dnes patria do ríše legend.

Na naše územie vyza vzácné prenikala do dolnej Moravy (asi naposledy bola ulovená 2 m dlhá vyza v Lanžhote roku 1916). V roku 1951 - 52 sa údajne zdržovala obrovská vyza v Dunaji naproti

Pálkovičovu. Odhadnuté rozmery tejto ryby udávané literatúrou (7,4 m / 500 kg) sú jedna z nezmyselných kombinácií, s ktorými je možné sa občas stretnúť - vyza okolo 5 m už váži zhruba tonu. Pokiaľ si uvedomíme, že ryba nebola ulovená a pri pozorovaní vo vode muselo byť ľahšie odhadnúť dĺžku (napr. porovnaním s dĺžkou člna), potom je zrejme skresleným údajom hmotnosť. Ta by sa musela v prípade dĺžky 7,4 m pohybovať okolo 1500 kg, i keď ryby po prezimovaní v rieke a dlhej ceste na neresisko značnú časť pôvodnej váhy stratia.

Vyza sa od ostatných jeseterovitých rýb na prvý pohľad líši obrovskými rozmermi ústneho otvoru, ktorý sa po vysunutí mení v trubicu len o málo užšiu než je šírka hlavy. Pohľad na vyzu s vysunutými a zasunutými ústami budí dojem, že ide o dve odlišné ryby.

Lov vyzy bol uskutočňovaný do sietí, udicami a zrejme najväčšie exempláre sa lovili na Volge pod ňadom nabodávaním na dlhé tyče zakončené hákmi. V prípade zahákovania veľkého exemplára bolo treba spolupráce väčšieho počtu osôb, pretože jednotliviec veľkú rybu udržať ani vytiahnuť nedokázal. Potom, čo bola ryba zaseknutá na niekoľkých hákoch, bolo treba zväčšiť otvor v ňade a rybu vytiahnuť von. Počet stratených úlovkov iste nebol malý.

V súčasnosti zostali stabilné a životaschopné populácie vyzy už zrejme len v rieke Ural a na dolnom toku Volgy. Ryby tu žijú aspoň do istej miery ako za starých čias a doposiaľ sa tu vyskytujú jedinci s hmotnosťou niekoľko sto kilogramov. Ich početnosť dovoľuje praktikovať i organizovaný športový rybolov a prostredníctvom niektorých cestovných kancelárií je tento nevšedný zážitok sprístupnený aj našim rybárom.

Základné údaje

Rozmery

Dĺžka

priemerná: 150 až 300 cm

obvyklé maximum: do 500 cm

rekordné hodnoty: asi 850cm

Hmotnosť

priemerná: 30 až 200 kg

obvyklé maximum: do 1000 kg

rekordné hodnoty: kolem 2500 kg,

Výskyt v ČR

Krdeľ generáčnych rýb pre pokusné účely (chov v akvakultúre, kríženie s inými jesetermi) je chovaný v Mydlovaroch neďaleko Českých Budějovic.

Biológia druhu

Väčšinu roku žijú vyzy v plytkých oblastiach mora, najmä v blízkosti riečnych ústí. Často sa pohybujú i vo vodnom stĺpci. V riekach sa zdržujú v hlbokých miestach v prúdnici.

V mladosti prevažujú v potrave vyzy vodné bezstavovce, najmä niektoré druhy kôrovcov. S postupujúcim vekom sa stále viac objavujú v potrave mladých výz ryby a dospelé exempláre už sú vyslovene dravé. Svojimi rozmernými ústami dokážu nasať i ryby o hmotnosti niekoľko kg. Pohlavná dospelosť nastupuje u tohto dlhovekého druhu pomerne neskoro - samce dospievajú vo veku 12 - 14 rokov, samice v 16 - 22 rokoch. Do riek tiahnu vyzy k nereseňiu v dvoch vlnách. Jarná "rasa" tiahne do riek skoro na jar, zatiaľ čo jesenná tiahne do dolného toku rieky počas neskorej jesene, v rieke prezimuje a na jar tiahne do vyššie položených miest. Práve zimujúci jedinci jesennej rasy ulovení na otvoroch v ľade boli najväčšími úlovkami vyzy vôbec. K nereseňiu dochádza v hlbokých prúdoch so štrkovým dnom na hĺbke 4 - 12, ale údajne i 40 m. Tieto na naše pomery neskutočné údaje ukazujú obrovské proporcie tokov, ktoré hostia najväčšie ryby planéty. Na Dunaji boli nereseňská jesennej rasy v slovenskom úseku tejto rieky. Po postavení priehrady Železná brána boli tieto miesta vyzám nedostupné a tak jesenná rasa prakticky zanikla. Ryby jarnej rasy sa nereseňili v oblasti Železnej brány, ale postavenie priehrady malo neblahý dopad i na ne. Vyza sa preslávila obrovským počtom ikier, čo do počtu alebo aj ich hmotnosťou. Ta môže často tvoriť pätinu hmotnosti samice a niekedy i omnoho viac - u veľkých ikernačiek teda veľa cez 100 kg. Na počet bol ich počet u jedinej samice odhadnutý na 360 000 až 7 700 000 kusov. Namáhavú cestu na nereseňisko i produkciu ohromného množstva pohlavných produktov si vyzy nemôžu dovoliť každoročne. Priemerný interval medzi jednotlivými nereseňmi je zhruba 5 rokov. Význam vyzy je v prostredí, ktoré obýva, neprehliadnuteľný. Je najväčším rybím dravcom - vrcholovým predátorom živiacim sa veľkými exemplármi väčšiny rybích druhov. Pokiaľ niekde vymizla, je to nenahraditeľná škoda - asi ako keby sa z našich vôd vytratila štika alebo sumec. Vo veľkých riekach Európy bol ťah jeseterovitých rýb na nereseňovská nevšednou udalosťou. Gigantické ryby staré desiatky a niekedy i veľa cez sto rokov tiahly proti prúdu a dlhé tisícročia sa nereseňili stále na rovnakých miestach. Rozmach našej civilizácie tento úžasný prírodný úkaz behom krátkej doby doslova vymazal z reality a dnes už je málokto schopný si predstaviť, o čo sme nenávratne prišli.

Rozmery a rast

Vyza je nielen jednou z najväčších rýb, ale dožíva sa i veľmi vysokého veku. Storočné exempláre s dĺžkou okolo 4 - 5 metrov nebývali výnimkou, vek najstarších exemplárov sa musel blížiť hranici 200 rokov. Určenie veku tak veľkých a starých rýb už býva problematické. Vek samice z Kaspického mora o dĺžke 4,9 m a hmotnosti 1004 kg bol odhadnutý na 91 - 101 rokov, samec z tej istej lokality dlhý 4 m a vážiaci 725 kg bol starý dokonca 107 - 118 rokov.

Vôbec najväčšie exempláre pozná dnes veda len z útržkovitých správ o úlovkoch z 18. - 19. storočia. Akákoľvek dokumentácia samozrejme chýba. Najčastejšie menovanými parametrami pochádzajúcimi z tohto obdobia je kombinácia dĺžky 8,5 m a hmotnosti 2,5 t. Z jedného prameňa pochádza doslova neveriteľný údaj o vyze dlhej okolo 10 m s hmotnosťou 3,2 t. Nakoľko sa mu dnes dá veriť, je otázkou. V súčasnosti sú veľké ryby vzácne, aj keď istý počet jedincov s hmotnosťou okolo 1 t najmä v delte Uralu ešte môže prežívať.

Samotný rast je pomerne rýchly, desaťročná vyza z Azovského mora merala 166 cm, dvadsaťročná 214 cm.

Športový rybolov

Vyza sa loví na položenú. Obvyklou nástrahou sú veľké mŕtve ryby alebo kusy ich tiel. Loví sa buď v prúdnici rieky alebo v plytkých oblastiach Kaspického mora. Ako náradie sa používajú sumcové aleboorské prúty (pre lov proti prílivu, plážové alebo pilkerovacie by nestačili) osadené multiplikátorom s dostatočnou zásobou pletenej šnúry alebo veľmi silného vlasca s nosnosťou 60 - 100 kg. Bežným úlovkom sú ryby o hmotnosti 50 - 150 kg. Loví sa spôsobom "chyt' a pust'".